



**УДК 351:61(612:577)**

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4\(24\)-94-109](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4(24)-94-109)

**Драгоморецька Наталія Михайлівна**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, 065009, м. Одеса, вул. Генуезька, 22, тел.: +38 (048) 705 97 88, e-mail: [nataliaodessa@ukr.net](mailto:nataliaodessa@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0001-5713-6724>

**Драгоморецкая Наталья Михайловна**, доктор наук государственного управления, профессор, профессор кафедры гуманитарных и социально-политических наук, Одесский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, 65009, г. Одесса, ул. Генуэзская, 22, тел.: +38 (048) 705 97 88, e-mail: [nataliaodessa@ukr.net](mailto:nataliaodessa@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0001-5713-6724>



**Dragomyretska Natalia Mykhailivna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Humanities and Social and Political Sciences Odessa Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Genoese Str., 22, Odesa, 65009, tel.: +38 (048) 705 97 88, e-mail: [nataliaodessa@ukr.net](mailto:nataliaodessa@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0001-5713-6724>

**Дургарян Марина Матевосівна**, магістр державного управління, завідуюча клінічної лабораторії комунального некомерційного підприємства “Одеська обласна станція переливання крові” Одеської обласної Ради, 65039, м. Одеса, пров. Бісквітний, 2/3, тел.: +38 (048) 776

19 69, e-mail: [durgaranmarina4@gmail.com](mailto:durgaranmarina4@gmail.com), <https://orcid.org/0000-0003-4340-7348>

**Дургарян Марина Матевосовна,**

*магистр государственного управления, заведующая клинической лабораторией коммунального некоммерческого предприятия “Одесская областная станция переливания крови” Одесского областного совета, 65039, г. Одесса, пер. Бискуитный, 2/3, тел.: +38 (048) 776 19 69, e-mail: durgaranmarina4@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4340-7348>*

**Durharian Maryna Matevosivna,**

*Master of Public Administration, Head of the clinical laboratory of the municipal non-profit enterprise “Odessa Regional Blood Transfusion Station” of the Odessa Regional Council, Biskvitnyi Side str., 2/3, Odesa, 65039, tel.: +38 (048) 776 19 69, e-mail: durgaranmarina4@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4340-7348>*

---

## **ДЕРЖАВНО-ГРОМАДЯНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРІ ДОНОРСТВА КРОВІ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

**Анотація.** Викладено питання побудови державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові як складової публічного управління. Зроблено особливий акцент на одному з важливих суб'єктів публічного управління — громадських об'єднаннях, які відіграють вагомую роль у розвитку безоплатного добровільного донорства крові. Висвітлена у статті проблематика розглядається з кількох позицій, а саме: розуміння ролі громадськості та громадських об'єднань у розвитку донорства крові в науці та практиці публічного управління України та в зарубіжних державах; досвіду роботи громадських об'єднань у межах державно-громадянського партнерства і державно-приватного партнерства; виокремлення найбільш доцільного для України зарубіжного досвіду участі громадських об'єднань у розвитку донорства крові як суб'єкта публічного управління та адміністрування. Порівняння досвіду зарубіжних держав і української практики продемонструвало ті потенційні можливості громадських об'єднань, які не використовуються в Україні. Показано, що розвиток громадянської відповідальності та громадянської активності в донорстві крові тісно пов'язані з публічною політикою у даній сфері. Остання, своєю чергою, сприяє формуванню певної моделі державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові, яке розвинене в зарубіжних державах. Наведено приклади результативного поєднання державно-громадянського та державно-приватного партнерства в зарубіжних державах задля розвитку донорства крові. Акцентовано увагу на сучасних тенденціях у світовій практиці щодо формування соціального капіталу держави, де донори крові є цінністю держави. Форми побудови державно-громадянського партнерства залежать від традицій публічного управління та системи охорони здоров'я різних держав. В українському законодавстві

констатується відповідальність органів публічного управління за розвиток донорства крові та визначаються можливості участі громадськості в організації та пропаганді донорства крові та її компонентів серед населення. Втім не розроблена методологія побудови державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові. Продемонстровано, що в українській науці публічного управління відсутні наукові фундаментальні дослідження означеної проблематики.

**Ключові слова:** публічне управління та адміністрування, донорство крові, безоплатне добровільне донорство крові, державно-громадянське партнерство, громадські об'єднання, громадянська відповідальність.

### **ГОСУДАРСТВЕННО-ОБЩЕСТВЕННОЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРЕ ДОНОРСТВА КРОВИ ЗАРУБЕЖНЫХ ГОСУДАРСТВ: ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ**

**Аннотация.** Изложены вопросы становления государственно-общественного партнерства в сфере донорства крови как составляющей публичного управления. Сделано особенный акцент на одном из весомых субъектов публичного управления — общественных объединениях, которые играют важную роль в развитии бесплатного добровольного донорства крови. Освещенная в статье проблематика рассматривается с нескольких позиций, а именно: понимание роли общественности и общественных организаций в развитии донорства крови в науке и практике публичного управления Украины и в зарубежных государствах; опыт работы общественных объединений в пределах государственно-общественного партнерства и государственно-частного партнерства; выделение наиболее целесообразного для Украины зарубежного опыта участия общественных объединений в развитии донорства крови как субъекта публичного управления и администрирования. Сравнение опыта зарубежных государств и украинской практики продемонстрировало те потенциальные возможности общественных объединений, которые не используются в Украине. Показано, что развитие общественной ответственности и активности в донорстве крови тесно связано с публичной политикой в данной сфере. Последняя, в свою очередь, содействует формированию определенной модели государственно-общественного партнерства в сфере донорства крови, развитого в зарубежных государствах. Продемонстрированы примеры объединения государственно-общественного и государственно-частного партнерства в зарубежных государствах для развития донорства крови. Акцентируется внимание на современных тенденциях в мировой практике относительно формирования социального капитала государства, где доноры крови являются ценностью государства. Формы построения государственно-общественного партнерства зависят от традиций публичного управления и системы здравоохранения разных государств. В украинском законодательстве констатируется ответственность органов публичного управления за развитие донорства крови и определяются возможности участия общественности в организации и пропаганде донор-

ства крови и ее компонентов среди населения. Тем не менее, не разработана методология построения государственно-общественного партнерства в сфере донорства крови. Демонстрируется, что в украинской науке публичного управления отсутствуют научные фундаментальные исследования данной проблематики.

**Ключевые слова:** публичное управление и администрирование, донорство крови, бесплатное добровольное донорство крови, государственно-общественное партнерство, общественные объединения, общественная ответственность.

### **PUBLIC-PUBLIC PARTNERSHIP IN THE FIELD OF BLOOD DONATION OF FOREIGN STATES: EXPERIENCE FOR UKRAINE**

**Abstract.** The article is devoted to the creation of public-public partnerships in the field of blood donation as part of public management. Particular emphasis is placed on one of the subjects of public administration, namely, NGOs, which are public units which play a significant role in the development of free blood donation. The problems stated is considered in the article from several positions, i.e.: understanding of the role of the public and public associations in the public-public partnership and public-private partnership; selection of the most acceptable for Ukraine foreign experience of participation of public associations in the development of blood donation, as a subject of public management and administration. in the science and practice of public administration in Ukraine and in foreign countries; an experience of public associations within public-public partnerships and public-private partnerships; an choice of the most expedient foreign experience of participation of public associations in the development of blood donation as a subject of public administration and administration for Ukraine. The comparison of the experience of foreign countries and Ukrainian realities has shown such potential of public associations, which is not used in Ukraine. The article shows that the development of civic responsibility and civic engagement in blood donation is closely linked to the public policy in this field. The latter, in its turn, contributes to the formation of a specific model of public-public partnership in the field of blood donation, which is developed in foreign countries. Accordingly, public policy Examples of a successful combination of public-public and public-private partnerships for the development of blood donation in foreign countries are demonstrated in the article. Emphasis is placed on modern trends in the world practice of forming the social capital of a state where blood donors are a value of the state.

Forms of building a public-public partnership depend on the traditions of public administration and health care systems of different countries. The Ukrainian legislation states the responsibility of public authorities for the development of blood donation. Legal acts determine opportunities for public participation in the organization and promotion of blood donation and its components among the Ukrainian population. However, the methodology for building public-public

partnership in the field of blood donation has not been developed up to the present time. The article demonstrates that the Ukrainian science of public administration lacks basic scientific research on this subject.

**Keywords:** public administration and administration, blood donation, free voluntary blood donation, public-public partnership, public associations, social responsibility.

---

**Постановка проблеми.** Сучасні світові тенденції щодо донорства крові ґрунтуються на розумінні того, що це одна зі сфер життєдіяльності людини. Ця сфера стала повністю публічною в зарубіжних державах в останні роки і управління нею відбувається відповідно до публічної політики держави. У Глобальній стратегії дій ВООЗ (2010) щодо стовідсоткового добровільного донорства крові висвітлюється численна низка глобальних цілей, які вже запроваджуються в різних державах залежно від традицій публічного управління та системи охорони здоров'я. Йдеться про підвищення обізнаності населення щодо сприяння добровільному донорству крові через мережу національних спільнот, а також про укріплення партнерства між органами охорони здоров'я і громадянським суспільством з метою забезпечення безпеки та доступності переливання крові для всіх пацієнтів, які цього потребують. Цей документ був розроблений для держав, які спрямовані на створення ефективних програм добровільного донорства крові та ліквідації платного донорства. Добровільне донорство в цьому документі [1] пропонується розцінювати як цінний національний актив.

У Законі України “Про донорство крові та її компонентів” (чинний,

остання редакція 2015 р.) широко розкривається роль суб'єктів публічного управління, зокрема: ст. 5 визначає обов'язки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо розвитку, організації і пропаганди донорства крові та її компонентів; ст. 8 стосується захисту державою прав донора; ст. 9 визначає пільги, що надаються донорам, а ст. 10 встановлює додаткові пільги. Крім цього визначається відповідальність за порушення законодавства про донорство крові та її компонентів. У контексті даної статті важливою є ст. 7, яка стосується участі громадськості в організації та пропаганді донорства крові серед населення. Важливим є те, що ця стаття закону надає право не тільки товариству Червоного Хреста України брати участь у виконанні державних цільових та місцевих програм розвитку донорства крові, а й іншим об'єднанням громадян (громадські організації, асоціації тощо), статутами яких передбачено сприяння охороні здоров'я населення та разом з органами і закладами охорони здоров'я здійснювати роботу по залученню громадян до донорства крові й пропагувати серед населення безоплатне давання крові [2].

На жаль, у “Стратегії розвитку національної системи крові на період

до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації” (документ чинний, прийняття від 20.02.2019) в переліку проблем не розглядаються питання ролі громадських об’єднань у сфері донорства. [3] Втім, як одна зі складових мети даного документа розглядається державна підтримка державно-приватного партнерства та залучення інститутів громадянського суспільства через сприяння ініціативам бізнесу і громадянського суспільства в аспекті організації та популяризації донорства крові, заготівлі донорської крові та її компонентів. Фактично йдеться про можливості та рамки публічного управління у формуванні державно-громадянського партнерства і громадянської відповідальності, де багато питань публічного управління донорством крові переноситься на громадські об’єднання. Втім, попри наявність констатації можливостей громадських організацій, у правових актах України відсутні як розуміння, так і методологія розвитку державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові. Це зумовлено не тільки відсутністю традицій і культури побудови державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові, а й браком наукових фундаментальних досліджень з виробленням практичної методології побудови такого партнерства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематика залучення громадськості до безоплатного добровільного донорства цікавить багатьох зарубіжних дослідників та практиків. Здебільшого наголоси робляться на проблемах мотивації, стимулювання та ролі громадських об’єднань у розвитку донорства кро-

ві. У цій статті звернено увагу на кілька публікацій, які відображають основні напрями зарубіжних досліджень щодо донорства крові. Так, M. Nonnis, D. Massidda, C. Cabiddu (2020) [4] та інші оцінили рівень і зв’язки між мотивацією щодо пожертви та поведінкою громадських добровольців по забору крові в громадських об’єднаннях (на прикладі громадських об’єднань Італії). Науковці констатують, що на сучасному етапі існує три системи забору крові в Європі. До першої групи відносять такі держави, як Великобританія, Франція, Ірландія, де забір крові організовує та контролює національна служба охорони здоров’я. До другої групи входять такі держави, як: Бельгія та Нідерланди (де Червоний Хрест має монополію на поставки крові), а також Німеччина (Червоний Хрест має контрольну частку в управлінні даванням крові). До третьої групи належать такі держави, як: Греція, Італія, Норвегія, Португалія, Іспанія (де більша частина забору крові здійснюється асоціаціями, з малою долею забору крові, який проводить Червоний Хрест). У Данії, Франції, Греції, Іспанії та Італії донори крові об’єднані в одну або кілька національних асоціацій. Науковці наводять приклад Греції, де громадські об’єднання та громадяни поєднали зусилля в боротьбі з кризою у сфері охорони здоров’я. Дослідники наголошують, що асоціації підтримують та підсилюють мотивацію донорів, а також дотримуються позиції, що донорство крові є добровільним даром, який призначений для невідомої людини і не має очікуваної винагороди.

S. Leipnitz, M. de Vries, M. Clement та інші (2018) [5] у своїх дослідженнях доводять, що служби донорства крові особливо зацікавлені в механізмах стимулювання для збереження групи постійних донорів. Виокремлюють різні механізми, зокрема економічні (грошові або матеріальні винагороди; роздача подарунків, лотерей; сплачувана відпустка); альтернативні стимули (моральні). Науковці вважають, що економічні стимули можуть мати негативні ефекти, такі як мотиваційне витіснення або можуть сприяти наданню донорами неправдивої інформації відносно стану свого здоров'я. Добровільне донорство більш безпечне, оскільки донори крові піклуються про своє здоров'я. L. Goette, A. Stutzer (2008), [6] висвітлюючи результати експерименту щодо результативності матеріального стимулювання донорів крові, доводять, що стимули є позитивними і більш ефективними для залучення донорів крові аніж залучення без стимулів. C. Greve, G. Hodge (2013) акцентують увагу на публічно-приватному партнерстві. Як приклад демонструють, що BST (Catalan Blood and Tissue Bank) створив стратегічний альянс спільно з публічними та приватними організаціями, зазвичай громадськими об'єднаннями. Саме це важливо для успішності стійкого розвитку проектів BST [7, с. 103].

У наукових статтях Covadonga Aldamiz-echevarria, Maria Soledad Aguirre-Garcia (Іспанія, 2014) [8] в контексті теоретичної моделі вирішення проблем донорства крові розглядають роль громадських об'єднань у процесі формування та

розвитку донорства крові. Акцент робиться на розробленні соціальних маркетингових стратегій, які допомагають збільшити чисельність донорів крові та жертв крові. Принципи маркетингу пропонується застосовувати у приватному секторі в контексті поведінки донора крові. Johor Baru (Малайзія, 2017) [9] зазначає, що все більше громадських об'єднань мають організувати кампанії щодо здавання крові, щоб забезпечити запас крові. Йдеться навіть про те, що мають бути змінені традиції щодо посту під час Рамадану, адже здавання крові — це благородна причина, оскільки передбачає рятування та збереження життя інших людей. Інші дослідники (Пакистан, 2019) [10] виокремлюють роль громадських об'єднань у процесі поширення інформації про важливість здавання крові, мотивації громадськості щодо рятування життя іншої людини. У цій діяльності громадські організації, як зазначається, потребують підтримки з боку державних органів, щоб отримати корисний результат. Цікавими є пропозиції щодо створення неприбуткової організації "Громадська спільнота Крові", яка має ланцюжок з понад 20000 зареєстрованих членів. Перевага надається соціальному та моральному внеску у спільну справу. Фактично, це платформа, яка з'єднує донора та одержувача під час надзвичайних обставин.

Українські науковці також проводять дослідження щодо донорства крові, але, на відміну від зарубіжних публікацій, практично відсутні такі, що стосуються ролі громадських об'єднань у процесі розвитку донор-

ства крові. Як приклад, виокремимо кілька статей у різних галузях науки. Так, Г. А. Білецька, Я. О. Ковальова (2014) [11] розглядають проблеми донорства крові в контексті медичного права і акцентують увагу на поліпшенні державної політики у сфері розвитку безоплатного добровільного донорства, удосконалення нормативно-правових актів, удосконалення системи мотивації населення до безоплатного донорства і заохочення організаторів донорського руху. І. М. Щербакова, А. В. Вертель, С. М. Дмитрук (2016) [12] акцентували увагу на концептуалізації дослідження мотивів донорства крові у контексті наукового проекту дослідження демографічної структури та мотивації донорства крові різних соціально-демографічних груп донорів. В. В. Грубляк, А. В. Михальський (2009) [13] вивчали стан психологічного здоров'я потенційних донорів молодого віку. Українські вчені також не приділяють уваги дослідженням проблем побудови державно-громадянського партнерства в сфері донорства крові. У правових актах на цьому наголошується у кількох статтях, але відсутня методологія, практика і розуміння цього процесу.

**Мета статті** — висвітлити зарубіжний досвід державно-громадянського партнерства у сфері донорства крові в аспекті діяльності громадських об'єднань щодо розвитку донорства в державах.

**Виклад основного матеріалу.** Ми дослідили наукові концептуальні погляди щодо ролі об'єднань громадян у сфері донорства крові та практичний досвід зарубіжних

держав з відмінними державним устроєм та релігійними уподобаннями. Головним було не визначення залежності розвитку донорства крові від системи або форми публічного управління, а виокремлення двох аспектів: 1) напрямів наукових досліджень, корисних для української науки публічного управління та адміністрування (в розділі статті “аналіз останніх досліджень і публікацій”); 2) того досвіду, який можна використати в Україні без великих фінансових витрат, що демонструється в цьому розділі статті.

Цікавим є досвід Іспанії. Кампанія SOMOS<sup>1</sup> [14] об'єднала 25 громадських об'єднань задля виявлення солідарності з політикою держави у сфері донорства крові та подальшого розвитку донорського руху. Це спрямовано на збільшення соціальної бази громадських об'єднань. Привертає увагу діяльність громадського об'єднання Big Heart<sup>2</sup> (“Велике Сердце”) [15], місією якого є служіння населенню і покращення суспільства. Це об'єднання молодих людей, яке почалося у травні 2015 р. з пілотного проекту допомоги людям, яким потрібна кров, особливо у надзвичайних ситуаціях. Організація працює над розширенням своєї бази донорів по всій державі задля подолання дефіциту крові для допомоги нужденним та малозабезпеченим верствам населення; створення нового виміру життя населення, де слово “безпорадність” виключено зі сфери життєдіяльності людини. В Індії [16] розвивається партнер-

<sup>1</sup> [www.somosasi.org](http://www.somosasi.org)

<sup>2</sup> <http://www.thebigheart.in>



ство і взаємодія між органами влади, дорадчими органами, фондами і громадськими об'єднаннями. Як приклад, Державна Рада з переливання крові залучає до своєї діяльності Think Foundation (фонд), на який поклало великі обов'язки щодо організації збору крові в коледжах, корпораціях на вокзалах. Спільно розробляються комунікаційні матеріали для розповсюдження у всіх банках крові. Фонд також співпрацює зі студентським об'єднанням університету Мумбаї з розвитку донорства крові.

Привертають увагу матеріали щодо діяльності некомерційної благодійної організації FAQS (США, Оклахома) [17], яка проводить аналізи донорської крові та співпрацює з державними органами й іншими організаціями щодо контролю якості донорської крові. Фонд Give Life Foundation (“Подаруй життя”) [18] був створений для підвищення обізнаності про хронічну нестачу запасів крові у США, стимулювання донорства крові та продуктів крові, підвищення обізнаності про донорство крові та створення культури добровільної пожертви. Місія цього фонду полягає в тому, щоб виправити цей дисбаланс і спонукати кожного американця до донорства крові для життя іншої людини.

У США розвинена система незалежних некомерційних центрів крові (America's Blood Centers – ABC) [19] як невід'ємної частини системи охорони здоров'я нації. Кожен рік проводяться збори цих організацій. На 2020 р. програма зборів присвячена актуальним проблемам індустрії крові, кращим практикам і способам

підготовки до майбутніх змін. Мета таких зборів – отримати уявлення, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень для таких центрів. Такі центри постійно працюють з партнерами по спільноті і окремими донорами, щоб підвищити обізнаність про необхідність крові та забезпечити різнобічну донорську базу, щоб гарантувати забезпечення потреби в різних типах крові та продуктах крові. Центри крові працюють з федеральними агентствами і державними та місцевими органами охорони здоров'я, щоб підготуватись до різних ситуацій, коли терміново потрібна кров. Оскільки потреба в крові ніколи не припиняється, центри крові використовують складні системи інформаційних технологій для постійного моніторингу і реагування на місцеві потреби крові. Центри працюють 24 години на добу, 7 днів на тиждень, 365 днів на рік, щоб доставляти кров в будь-який час і у будь-якому місці, включаючи стаціонарні й амбулаторні умови лікарні. Крім того, випускається інформаційний бюлетень ABC, у якому щотижня: висвітлюються поточні події та проблеми, які зачіпають спільноту крові; надається інформація про останні нормативні, наукові, медичні, асоціативні і законодавчі новини стосовно центрів крові та інших організацій, які обслуговують спільноту з переливання крові; анонуються вебінари, вакансії, зміни в спільноті тощо.

Цікава позиція висвітлюється на сайті Community Partners: Memorial Blood Centers<sup>3</sup> (США), яка стосується місії центрів Memorial Blood

<sup>3</sup> <https://www.mbc.org/about-us/our-partners/>

Centres, які працюють на місцевому рівні і призначені для задоволення місцевих потреб. Наголошується на зміні ситуації через побудову партнерських відносин між корпорацією, спільнотою та громадськими об'єднаннями.

У 2013 р. почався проект підтримки асоціації донорів крові в Сеговії [20] (Сеговія — провінція в Іспанії). Bankia и Hermandad de Donantes de Sangre de Segovia підписали угоду про співробітництво для запровадження спільної карти місцевої асоціації донорів крові. Банк 50 % прибутку, отриманого з цієї карти, пожертвує асоціації в Сеговії. Карткова програма неурядових об'єднань призначена для соціально обізнаних клієнтів, які хочуть підтримати громадські об'єднання і благодійні асоціації. Власник картки може вибрати зі списку з більш як 400 організацій саме ту, в яку хоче зробити пожертви. У Непалі [21] була розроблена Національна політика крові, в якій наголошується на важливості розвитку партнерських відносин між урядовими установами, закладами і громадськими об'єднаннями. Це дасть можливість перенести все навантаження з Червоного Хреста на інші громадські об'єднання, а також сформує розподілення обов'язків, ризиків і ресурсів під егідою Служби крові Непалу. Громадські об'єднання виступають партнерами при проведенні кампаній по здачі крові, добору та набору донорів крові.

Отже, роль публічного управління полягає в тому, що створюються всі умови для розвитку державно-приватного і державно-громадянського

партнерства. У деяких державах громадські об'єднання у сфері донорства роблять багато процедур безкоштовно, але продають свій продукт та послуги лікарям та державі. В Україні, на відміну від багатьох держав, існує культура безкоштовного добровільного донорства і такої ж діяльності громадських об'єднань. Попри те, що громадські об'єднання реєструються як підприємства і можуть проводити господарську діяльність, вони проводять безкорисливу роботу в різних напрямках, оскільки в Україні відсутня культура і практика ведення бізнесу в сфері донорства крові, а також не існує правових актів та податкових пільг для цього. Діяльність громадських об'єднань у сфері донорства крові розвинена дуже слабо і їх мало. Ми виокремили кілька таких організацій, щоб не тільки продемонструвати певні прогалини у сфері донорства та формуванні власного соціального капіталу, а й для того, щоб наголосити на недослідженій площині в науці публічного управління та адміністрування.

Привертає увагу в цьому контексті громадський проект Київської міської державної адміністрації “Донору крові”<sup>4</sup>, спрямований на об'єднання спільноти донорів крові, створення для них умов для відпочинку після процедури забору крові, а також проведення просвітницької кампанії щодо важливості повноцінного відпочинку після кроводачі. Інше громадське об'єднання “Асоціація безкорисливого донорства крові

<sup>4</sup> <https://gb.kyivcity.gov.ua/projects/archive/2/show/3>

“ПоКроВа”<sup>5</sup> наголошує на тому, що ніхто у державі централізовано і системно не займається організацією агітації безкорисливого донорства крові. Виходячи з цього, ця організація запропонувала проект створення системи розвитку і підтримки безкорисливого донорства крові України. Організація спрямувала свою діяльність на розроблення методик розвитку системи безкорисливого донорства серед різноманітних фокус-груп із залученням психологів і PR-технологів для розробки агітаційних матеріалів для мас-медіа, Інтернету, зовнішньої реклами.

Також існує громадська організація “Об’єднання “Донори за безпечну кров”<sup>6</sup>, яка не висвітлює активно результати своєї діяльності, але є демонстрацією громадянської відповідальності. Це — громадське об’єднання двох студенток Київського політехнічного університету. Існування цього громадського об’єднання почалося з волонтерського донорського проекту щодо давання крові (“Zdai Blood”)<sup>7</sup>, сутність якого — поширення ідеї донорства крові серед студентів університету, а потім і серед всієї студентської спільноти. Громадська організація “Всеукраїнська асоціація донорів крові та трансфузійної допомоги”<sup>8</sup> спільно з громадською

організацією “Фундація медичного права та біоетики України” провели обговорення особливостей реалізації правовідносин у сфері донорства крові. Всеукраїнська молодіжна громадська організація “Асоціація молодих донорів України”<sup>9</sup> заснувала проекти “ДонорUA” та “uDonors” та опікується проблемами національної стратегії розвитку служби крові і роллю громадських активістів у цьому.

**Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.** В українській науці публічного управління та адміністрування недостатньо досліджена проблема залучення широкого кола громадських об’єднань до розвитку безоплатного добровільного донорства крові як складової державно-громадянського партнерства. У практиці українського публічного управління відсутні історія, культура та досвід формування державно-громадянського партнерства в сфері донорстві крові. В Україні є окремі громадські об’єднання, які самостійно, часто без підтримки органів публічного управління, розвивають окремі проекти щодо донорства крові. Зарубіжний досвід свідчить про великі можливості громадських об’єднань у розвитку донорства крові та в законодавчому регулюванні такої діяльності. Для України — це невідома площина

<sup>5</sup> <http://medforum.in.ua/partnery-meditsinskie-assotsiatsii-obshchestvennye-obedineniya-i-organizatsii/>

<sup>6</sup> <https://clarity-project.info> > edr

<sup>7</sup> <http://charitytuner.org/foundations/volontery/volonterskyj-donorskyj-proekt-zdai-blood/>

<sup>8</sup> 23.03.2020 [medicallaw.org.ua/spisok-zakhodiv/zakhid/article/kruglii-stil-z-panelnimi-diskusijami-na-temu-donorst/?type=98&no\\_cache=1&cHash=dc1cf3394235b0d7a1d05](http://medicallaw.org.ua/spisok-zakhodiv/zakhid/article/kruglii-stil-z-panelnimi-diskusijami-na-temu-donorst/?type=98&no_cache=1&cHash=dc1cf3394235b0d7a1d0543de13c3d9d&print=1)

<sup>9</sup> [http://medicallaw.org.ua/spisok-zakhodiv/zakhid/article/kruglii-stil-z-panelnimi-diskusijami-na-temu-donorst/?type=98&no\\_cache=1&cHash=dc1cf3394235b0d7a1d0543de13c3d9d&print=1](http://medicallaw.org.ua/spisok-zakhodiv/zakhid/article/kruglii-stil-z-panelnimi-diskusijami-na-temu-donorst/?type=98&no_cache=1&cHash=dc1cf3394235b0d7a1d0543de13c3d9d&print=1) 14.11.2018

<sup>9</sup> <https://dyvys.info/2017/03/01/cherez-neyakisnu-perevirku-krovi-my/>

практичної роботи, яка передбачає оволодіння новими знаннями громадськістю, публічними управліннями, бізнесом. Подальші розвідки будуть стосуватись вироблення концептуальних основ державно-громадянського партнерства донорством крові в Україні.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Towards 100% Voluntary Blood Donation : a Global Framework for Action [Електронний ресурс]: [міжнар. документ] / World Health Organization, 2010. Режим доступу: [https://www.who.int/bloodsafety/publications/9789241599696\\_eng.pdf](https://www.who.int/bloodsafety/publications/9789241599696_eng.pdf). Назва з екрана.
2. Про донорство крові та її компонентів. Закон України від 23.06.95 № 240/95-ВР [Електронний ресурс]: [закон]. Редакція від 28.06.2015. Режим доступу до закону: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239/95-%D0%B2%D1%80>. Назва з екрана.
3. Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 120-р [Електронний ресурс]: [розпорядження]. Чинне, прийняття від 20.02.2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/120-2019-%D1%80>. Назва з екрана.
4. Motivation to Donate, Job Crafting, and Organizational Citizenship Behavior in Blood Collection Volunteers in Non-Profit Organizations [Nonnis M., Massidda D., Cabiddu C., Cucu S., Pedditzi M. L., Cortese C. G.] [стаття] [Електронний ресурс] // International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020. 9 January; (Accepted: 1 February 2020; Published: 3 February 2020). DOI: 10.3390 / ijerph17030934. Режим доступу: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/3/934/pdf>. Назва з екрана.
5. Providing health checks as incentives to retain blood donors — Evidence from two field experiments [Leipnitz S., Vries M. de, Clement M., Mazar N.] [стаття] [Електронний ресурс] // International Journal of Research in Marketing. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2018.08.004>. 2018. February 27. Режим доступу: <https://www.bwl.uni-hamburg.de/drk/nachrichten/181029-paper-angenommen/drk-health-checks.pdf>. Назва з екрана.
6. Goette L. Blood Donations and Incentives: Evidence from a Field Experiment [стаття] [Електронний ресурс] / L. Goette, A. Stutzer (2008) // Discussion Paper. 2008. July. No. 3580. Режим доступу: <http://ftp.iza.org/dp3580.pdf>. Назва з екрана.
7. Greve C. Rethinking Public-Private Partnerships : Strategies for turbulent times [текст] [Електронний ресурс] / C. Greve, G. Hodge. London and New York : Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business, 2013. 288 p. Режим доступу: [https://books.google.com.ua/books?id=1cGfyzX0ZhoC&pg=PR6&lpg=PR6&dq=Carsten+Greve,+Graem+Hodge.+Rethinking+Public-Private+Partnerships:+Strategies+for+turbulent+times&source=bl&ots=bKDCrjUu0X&sig=ACfU3U0RscQhWBvithra7c\\_yDtXFYzmPZA&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKE-wilw-n-xLPoAhUeAhAIH-f4tC-EQ6AEwB3oECB1QAQ#v=onepage&q=Carsten%20Greve%20Graem%20Hodge.%20Rethinking%20Public-Private%20Partnerships%3A%20Strategies%20for%20turbulent%20times&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=1cGfyzX0ZhoC&pg=PR6&lpg=PR6&dq=Carsten+Greve,+Graem+Hodge.+Rethinking+Public-Private+Partnerships:+Strategies+for+turbulent+times&source=bl&ots=bKDCrjUu0X&sig=ACfU3U0RscQhWBvithra7c_yDtXFYzmPZA&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKE-wilw-n-xLPoAhUeAhAIH-f4tC-EQ6AEwB3oECB1QAQ#v=onepage&q=Carsten%20Greve%20Graem%20Hodge.%20Rethinking%20Public-Private%20Partnerships%3A%20Strategies%20for%20turbulent%20times&f=false). Назва з екрана.

8. Білецька Г. А. Проблеми донорства крові та її компонентів в Україні [стаття] [Електронний ресурс] / Г. А. Білецька, Я. О. Ковальова // Юрист України. 2014. № 4 (29). Режим доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=PDF/уу\\_2014\\_4\\_24.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/уу_2014_4_24.pdf). Назва з екрана.
9. Концептуалізація дослідження мотивів донорства крові [стаття] [Електронний ресурс] / Щербак І. М., Вертель А. В., Дмитрук С. М. // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. 2016. № 25. Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:G0SZSMP90soJ:pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/113/135+&cd=49&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>. Назва з екрана.
10. Грубляк В. В. Психологічні особливості осіб молодого віку [стаття] [Електронний ресурс] / В. В. Грубляк, А. В. Михальський // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. КПНУ ім. Івана Огієнка, Ін-т психол. ім. Г. С. Костюка АПН України. 2009. Вип. 5. Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/download/162612/161639>. Назва з екрана.
11. Aldamiz-echevarria C. A behavior model for blood donors and marketing strategies to retain and attract them [стаття] [Електронний ресурс] / Aldamiz-echevarria C., Aguirre-Garcia M. S. // SciELO. Rev Lat Am Enfermagem. 2014. May-Jun; 22(3): 467–475. DOI: 10.1590/0104-1169.3398.2439. Режим доступу: <http://www.scielo.br/pdf/rlae/v22n3/0104-1169-rlae-22-03-00467.pdf> 2014 May-June ; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4292625/> Назва з екрана.
12. Baru J. Call for blood donation campaigns to stock up on supply [стаття] [Електронний ресурс] // The Star. Monday, 17 Apr 2017. Режим доступу: <https://www.thestar.com.my/metro/community/2017/04/17/call-for-blood-donation-campaigns-to-stock-up-on-supply,2017> p. Назва з екрана.
13. Blood Donation importance – Give blood Save lives [стаття] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.codematics.co/post/blood-donation/>. Назва з екрана.
14. 25 Spanish NGOs have joined to thank those 3 million Spaniards who support them regularly with their donations [стаття] [Електронний ресурс] // SOMOS Campaign. SOMOS Campaign: 25 NGOs have joined to thank and promote solidarity in our country. Режим доступу до статті: [https://www.fcarreras.org/en/25-spanish-ngos-have-joined-to-thank-those-3-million-spaniards-who-support-them-regularly-with-their-donations\\_119314](https://www.fcarreras.org/en/25-spanish-ngos-have-joined-to-thank-those-3-million-spaniards-who-support-them-regularly-with-their-donations_119314). Назва з екрана.
15. Big Heart NGO [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.linkedin.com/company/big-heart-ngo>. Назва з екрана.
16. Organizations – Think Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://www.thinkfoundation.org/our\\_alliances\\_organizations.htm](http://www.thinkfoundation.org/our_alliances_organizations.htm). Назва з екрана.
17. FAQs: The Business of Our Blood Center [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://obi.org/about-us/the-business-of-our-center/>. Назва з екрана.
18. Give Life Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://>

give-lifefoundation.org/. Назва з екрана.

19. America's Blood Centers [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://americasblood.org>. Назва з екрана.
20. Bankia launches NGO card for blood donors association [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.bankia.com/en/communication/news/bankia-launches-ngo-card-for-blood-donors-association-in-segovia.html>. Назва з екрана.
21. National Blood Policy 2050 (1993 AD); Updated and Revised 2061 (2005 AD) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.medbox.org/nepal-national-blood-policy-updated-and-revised-2061-2005-ad/download.pdf>. Назва з екрана.

## REFERENCES

---

1. Towards 100% Voluntary Blood Donation: a Global Framework for Action. (2010). [World Health Organization]. Retrieved from [https://www.who.int/bloodsafety/publications/9789241599696\\_eng.pdf](https://www.who.int/bloodsafety/publications/9789241599696_eng.pdf) [in English].
2. Zakon Ukrainy vid 23.06.95 № 240/95-VR (redaktsiia vid 28.06.2015) "Pro donorstvo krovi ta yii komponentiv" [Law of Ukraine of June 23, 2005 No. 240/95-BP (as of June 28, 2015) "On donation of blood and its components"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
3. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 liutoho 2019 № 120-r. (chynne, pryiniattia vid 20.02.2019) "Pro skhvalennia Stratehii rozvytku natsionalnoi systemy krovi na period do 2022 roku ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii" [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 20, 2019 No. 120-p. (valid, current version — Adoption on February 20, 2019) "On approval of the Strategy of development of the national blood system for the period till 2022 and approval of the plan of measures for its implementation"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/120-2019-%D1%80> [in Ukrainian].
4. Nonnis, M., Massidda, D., Cabiddu, C., Cuccu, S., Pedditzi, M. L. & Cortese, C. G. (2020). Motivation to Donate, Job Crafting, and Organizational Citizenship Behavior in Blood Collection Volunteers in Non-Profit Organizations. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 3 February 2020, DOI : 10.3390 / ijerph17030934. Retrieved from <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/3/934/pdf> [in English].
5. Leipnitz, S., de Vries, M., Clement, M. & Mazar, N. (2018). Providing health checks as incentives to retain blood donors — Evidence from two field experiments. *International Journal of Research in Marketing*, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2018.08.004>, First received on February 27. Retrieved from <https://www.bwl.uni-hamburg.de/drk/nachrichten/181029-paper-angenommen/drk-health-checks.pdf> [in English].
6. Goette, L. & Stutze, A. (2008). Blood Donations and Incentives: Evidence from a Field Experiment. Discussion Paper, No. 3580, July. Retrieved from <http://ftp.iza.org/dp3580.pdf>. [in English].
7. Greve, C. & Hodge, G. (2013). *Rethinking Public-Private Partnerships: Strategies for turbulent times*. London and New York: Taylor & Francis Group Retrieved from <https://books.google.com.ua/books?id=1cGfyzX0ZhoC&pg=PR6&lpg=PR6&d>

- q=Carsten+Greve,+Graem+Hodge.+Rethinking+Public-Private+Partnerships:+Strategies+for+turbulent+times&source=bl&ots=bKDCrjUu0X&sig=ACfU3U0RscQhWBvithra7c\_yDtXFYZmPZA&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwIlw-n-xLPoAhUeAhAIHf4tCEQ6AEwB3oECBIQAQ#v=onepage&q=Carsten%20Greve%2C%20Graem%20Hodge.%20Rethinking%20Public-Private%20Partnerships%3A%20Strategies%20for%20turbulent%20times&f=false [in English].
8. *Biletska, H. A. & Kovalova Ya. O.* (2014). Problemy donorstva krovi ta yii komponentiv v Ukraini [Problems of blood donation and its components in Ukraine]. *Yuryst Ukrainy – Lawyer of Ukraine*, 4 (29). Retrieved from [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=PDF/uy\\_2014\\_4\\_24.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/uy_2014_4_24.pdf) [in Ukrainian].
  9. *Shcherbakova, I. M., Vertel, A. V. & Dmytruk, S. M.* (2016). Kontseptualizatsiia doslidzhennia motyviv donorstva krovi [Conceptualizing the study of blood donation motives]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika – Teacher education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 25. Retrieved from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:G0SZSMP90soJ:pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/113/135+&cd=49&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> [in Ukrainian].
  10. *Hrubliak, V. V. & Mykhalskyi, A. V.* (2009). Psykholohichni osoblyvosti osib molodoho viku [Psychological features of young people]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, Vol. 5. Retrieved from <http://journals.urau.ua/index.php/2227-6246/article/download/162612/161639> [in Ukrainian].
  11. *Aldamiz-echevarria, C. & Aguirre-Garcia, M. S.* (2014). A behavior model for blood donors and marketing strategies to retain and attract them. *SciELO*, May-Jun; 22(3): 467–475. DOI: 10.1590/0104-1169.3398.2439 Retrieved from <http://www.scielo.br/pdf/rlae/v22n3/0104-1169-rlae-22-03-00467.pdf>; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4292625/> [in English].
  12. *Baru, J.* (2017) Call for blood donation campaigns to stock up on supply *The Star*. [www.thestar.com.my](http://www.thestar.com.my). Retrieved from <https://www.thestar.com.my/metro/community/2017/04/17/call-for-blood-donation-campaigns-to-stock-up-on-supply>, 2017 p. [in English].
  13. Blood Donation importance – Give blood Save lives (n.d.). [www.codemantics.co](http://www.codemantics.co). Retrieved from <https://www.codemantics.co/post/blood-donation/> [in English].
  14. 25 Spanish NGOs have joined to thank those 3 million Spaniards who support them regularly with their donations. SOMOS Campaign (n.d.). [www.fcarreras.org](http://www.fcarreras.org): SOMOS Campaign: 25 NGOs have joined to thank and promote solidarity in our country. Retrieved from [https://www.fcarreras.org/en/25-spanish-ngos-have-joined-to-thank-those-3-million-spaniards-who-support-them-regularly-with-their-donations\\_119314](https://www.fcarreras.org/en/25-spanish-ngos-have-joined-to-thank-those-3-million-spaniards-who-support-them-regularly-with-their-donations_119314) [in English].
  15. Big Heart NGO. [www.linkedin.com](http://www.linkedin.com). Retrieved from <https://www.linkedin.com/company/big-heart-ngo> [in English].
  16. Organizations – Think Foundation (n.d.). [www.thinkfoundation.org](http://www.thinkfoundation.org). Retrieved from <http://www.thinkfoun->

- dation.org/our\_alliances\_organizations.htm [in English].
17. FAQs: The Business of Our Blood Center (n.d.). obi.org. Retrieved from <https://obi.org/about-us/the-business-of-our-center/> [in English].
  18. Give Life Foundation (n.d.). give-lifefoundation.org. Retrieved from <http://give-lifefoundation.org/> [in English].
  19. America's Blood Centers (n.d.). americasblood.org. Retrieved from <https://americasblood.org> [in English].
  20. Bankia launches NGO card for blood donors association (n.d.). www.bankia.com. Retrieved from <https://www.bankia.com/en/communication/news/bankia-launches-ngo-card-for-blood-donors-association-in-segovia.html> [in English].
  21. National Blood Policy 2050 (1993 AD). Updated and Revised 2061 (2005 AD) (n.d.). www.medbox.org. Retrieved from <https://www.medbox.org/nepal-national-blood-policy-updated-and-revised-2061-2005-ad/download.pdf> [in English].